

ประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแพร่ธรรมะหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข

นางสาวณัฐนันท์ ประกายสันติสุข

วิทยานิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-639-752-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

COMMUNICATION EFFECTIVENESS OF THE INTENSIVE MEDITATION
PROGRAM FOR THE SPIRITUAL DEVELOPMENT OF ITS PARTICIPANTS

Miss Nattanan Prakaisantisuk

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-639-752-4

ฉันทน์นัท ปรภายตันคิสุข : ประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมะหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข (COMMUNICATION EFFECTIVENESS OF THE INTENSIVE MEDITATION PROGRAM FOR THE SPIRITUAL DEVELOPMENT OF ITS PARTICIPANTS) อ. ที่ปรึกษา : รศ.ดร. อรวรรณ ปิณฑน์โอวาท 357 หน้า ISBN 974-639-752-4.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อประเมินประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมะหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข โดยศึกษาในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณควบคู่กัน การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยนี้ได้มาจากการศึกษาข้อมูลจากสื่อและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เจาะลึกคุณแม่คร.สิริ กรินชัยด้วยคำถามกว่า 100 ข้อ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมตลอด 8 วัน 7 คืนจำนวน 2 ครั้ง ครั้งแรกเพื่อนำความรู้ที่ได้มาประมวลและใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถามสัมภาษณ์เจาะลึกและหาเกณฑ์ชี้วัดประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมะหลักสูตรดังกล่าวนี้ ครั้งที่ 2 สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมเพื่อศึกษาถึงปฏิบัติการในการสร้างประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมะหลักสูตรนี้

ผลการสำรวจความคิดเห็นของวิทยากรจำนวน 20 คน(ร้อยละ 62.5)และผู้เข้าอบรมจำนวน 226 คน(ร้อยละ69.8) ภายใตกรอบแนวคิดทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ สื่อและประสิทธิผลของสื่อ การเผยแผ่ธรรมะในพระพุทธศาสนาพบว่าเกิดประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมะหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข เนื่องจากผู้ส่งสารอันได้แก่คุณแม่คร.สิริ กรินชัยและวิทยากรสามารถโน้มน้าวใจผู้รับสาร/ผู้เข้าอบรมให้คล้อยตามเนื้อหาสาร/ธรรมะโดยการใช้สื่อต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ จนทำให้ผู้รับสารเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการรู้และสำนึก อารมณ์ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทางที่ดีอย่างเห็นได้ชัด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของระดับเจตนาในการรักษาศีล 5 และงดเว้นจากอบายมุขหรือสิ่งเสพติด เช่น สุรา บุหรี่ ยาบ้า กัญชา โคเคน เล่นการพนัน เที่ยวกลางคืน พบว่า ก่อนเข้าอบรมค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับคงวันได้มากที่สุด เท่ากับ 4.66 หลังเข้าอบรมค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับเดิมแต่มีค่าเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น เท่ากับ 4.81 ค่าเฉลี่ยรวมของระดับธรรมะที่เกิดในจิตใจของผู้เข้าอบรม เช่น มีความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา รู้จักให้อภัยไม่พยาบาทจองเวร เกิดความสำนึกในบาปบุญคุณโทษ เชื่อในหลักกฎแห่งกรรมทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มีสติในการแก้ปัญหาหรือสถานการณ์เฉพาะหน้า เหล่านี้ล้วนเพิ่มสูงขึ้น ก่อนเข้าอบรมค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลางเท่ากับ 3.15 หลังเข้าอบรมเพิ่มขึ้นไปอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.18 นอกจากนี้ยังพบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของระดับความกตัญญูรู้คุณต่อพ่อแม่หรือผู้มีพระคุณของผู้เข้าอบรมเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน ก่อนเข้าอบรมอยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 3.37 หลังเข้าอบรมอยู่ในระดับมากเท่ากับ 4.23

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

#C 3970526028 : MAJOR MASS COMMUNICATION
KEY WORD:

COMMUNICATION EFFECTIVENESS/MEDITATION PROGRAM/SPIRITUAL DEVELOPMENT
NATTANAN PRAKAISANTISUK : COMMUNICATION EFFECTIVENESS OF THE INTENSIVE
MEDITATION PROGRAM FOR THE SPIRITUAL DEVELOPMENT OF ITS PARTICIPANTS .
THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. ORAWAN PILUNOWAD, Ph.D. , 357 pp. ISBN 974-639-752-4.

The objective of the study was to evaluate communication effectiveness of teaching of the Intensive Meditation Program for the Spiritual Development of its participants. The study was qualitatively and qualitatively conducted. As for the research data, information from various sources was gathered, centering on the over 100 depth interview questions of Mother Siri Karinchai, together with the author's two times of participative observation which took eight days and seven nights. In the first observation, the purpose was to gain a deep insight into the first-hand contact knowledge of the program in order to develop the questionnaire and set the program evaluation criteria. As for the second time, the author actively took part in the course of running the program to learn how the program had been managed.

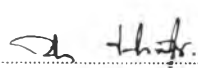
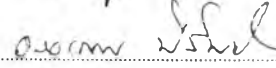
From the result of the opinion survey of twenty instructors (62.5 per cent) and 226 participants (69.8 per cent) under the conceptual framework of persuasive communication theory, the author found that communication effectiveness of teaching or imparting the dharma in Buddhism as shown in the program was quite effective . This is due to the fact that the senders, Mother Siri Karinchai and her instructors could powerfully persuade the receivers , the program participants to be inclined to the essence or principles of the dharma by using different media effectively. This has clearly resulted in the receivers' better changes of their understanding , knowledge , consciousness, emotions or feelings and behaviors.

Considering the average of the participants' level of the intent to observe the Five Precepts and stop vices or undesirable temptations such as alcoholic drinks, tobacco , mad drugs , marijuannas , cocains , gamblings, night wandering, it was found that, before attending the program the total average was at 4.66 . After the course, the increased average was 4.81

As for the dharma installed in the participants' heart and mind , like kindness , loving kindness, the pleasure in others' good deeds, indifference, the taking if no revengefulness , conscious feelings of sin-virtue, the belief in karma , e.g. doing good receiving good, doing bad receiving bad, mindfulness in problem-solving or in contingency ; all these virtue mean score was at 3.15 before the program and 4.18 after

In addition this, it was also found that , in the case of the participants' gratefulness to their father and mother or benevolent persons , the total average increased : from 3.37 before the program to 4.23 after the program.

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน.....
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน.....
ปีการศึกษา 2541.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.นันทวัน สุชาโค อาจารย์ผู้ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยเป็นจำนวนมากถึงกึ่งหนึ่งของรายวิชาที่ต้องศึกษาค้นคว้าตลอดหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต เป็นบุคคลแรกซึ่งสนับสนุนและให้คำปรึกษาในการทำงานวิจัยนี้มา นานนับปี จนผู้วิจัยเกิดความมุ่งมั่นและพยายามรักษามาตรฐานงานวิจัยให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ ปิณฑน์โอวาท อาจารย์ที่ปรึกษาอีกท่านซึ่งให้ความกรุณาในการขัดเกลางานวิจัยนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งรองศาสตราจารย์วิภา อุตมฉันท์ ประธานกรรมการและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญเรือน กิติวัฒน์ กรรมการ ซึ่งเป็นผู้เสนอแนะและกลั่นกรองคุณภาพของงานวิจัยให้มีความประณีตมากขึ้น โดยมีอาจารย์พงศ์ธร โพธิ์พลศักดิ์ เป็นผู้ดูแลและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติให้มีความถูกต้องเที่ยงตรงยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจากคุณแม่คร.ศิริ กรินชัย ธรรมาจารย์ ผู้สละเวลาตอบคำถามและอธิบายรายละเอียดของหลักสูตรการพัฒนาจิตใจให้เกิดปัญญาและสันติสุข เป็นเวลา 3 วันติดต่อกัน และยังได้รับความกรุณาจากอาจารย์มณฑา หอรัตนชัย และอาจารย์ภรณ์ บุญมี ผู้ให้ความช่วยเหลือและแนะนำผู้วิจัยในการเก็บข้อมูลภาคสนาม รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากคณะวิทยาการ โดยเฉพาะพระปลัดวิฑูรย์ จันทะวังโส พระวิทยากรผู้กรุณาช่วยกำกับการส่งแบบสอบถามข้อมูลของผู้เข้าอบรมและยังแจกหนังสือซึ่งท่านออกทุนทรัพย์ในการจัดพิมพ์ให้เป็นທີ່ระลึกแก่ผู้เข้าอบรมที่ตอบแบบสอบถามให้แก่ผู้วิจัย ทั้งนี้ยังได้รับความมีอย่างดียิ่งจากเจ้าภาพอุปถัมภ์และผู้เข้าอบรมในหลักสูตรซึ่งกรุณาสละเวลาการพักผ่อนมาตอบแบบสอบถามให้แก่ผู้วิจัย ตลอดจนได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการบริหารและเจ้าหน้าที่ในศูนย์วิปัสสนากรรมฐานยุวพุทธสิกขามาศทุกท่าน รวมทั้งคุณอนุชา สมจิตร รุ่นพี่ผู้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเก็บข้อมูลวิจัย และยังช่วยดำเนินการติดต่อกับแหล่งข้อมูลบางท่าน เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนมากขึ้น

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยใคร่ขอระลึกถึงคุณูปการของคุณสุพลและคุณฐิตินันท์ วัธนเวคิน รวมทั้งคณะผู้บริหารบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ เกียรติเนกาบิน จำกัด(มหาชน)และศาสตราจารย์ ดร.สงบ พรหมรักษา ผู้สนับสนุนให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าอบรมในหลักสูตรนี้เป็นครั้งแรก เมื่อปี 2537 และครั้งอื่น ๆ จนเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานวิจัยนี้ในเวลาต่อมา จึงขอกราบขอบพระคุณทุก ๆ ท่านดังกล่าวมาข้างต้น

อนึ่งขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา และญาติพี่น้อง ผู้คอยดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือให้กำลังใจที่อบอุ่นและให้กำลังใจทรัพย์เกื้อหนุนทางการศึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดมา รวมทั้งคณะผู้บริหาร และคณาจารย์มหาวิทยาลัยสยาม ผู้ให้โอกาสผู้วิจัยในการทำงานสอนหนังสือและคอยได้ถามความคืบหน้าในการทำงานวิจัยนี้ด้วยความห่วงใย อย่างไรก็ตามใคร่ขอบคุณผองเพื่อนนิสิตนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชนทุกท่านที่ช่วยเติมคุณค่าแห่งการศึกษาในวาระนี้ โดยเฉพาะ แอ้ (คันธยา วงศ์จันทา) เพื่อนผู้ารีซึ่งอาสาสมัครเป็นผู้ช่วยวิจัยในการเก็บข้อมูลภาคสนาม และยังช่วยเหลือติดต่อกับข่าวสารการเรียนด้วยดีตลอดมา นอกจากนี้คุณพ่อของแอ้ยังกรุณาให้ความช่วยเหลือในด้านวิชาการแก่ผู้วิจัยอีกด้วย อย่างไรก็ตามขอขอบคุณพี่ค้อและพี่กาญจน์ (พัฒนพงศ์ - รุจิกาญจน์ ทับสุวรรณ) ร้านรุจิกาญจน์เซอร์วิส ซึ่งช่วยเป็นธุระจัดพิมพ์ต้นฉบับงานวิจัยนี้จนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ด้วยความรื่นเริงในธรรม

ท้ายนี้ขอกราบระลึกถึงครูอาจารย์ของผู้วิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทุกท่าน โดยเฉพาะ อาจารย์นายเจ็ด แซ่มสวัสดี อาจารย์บุญเดือน ศรีวรรณ ฯลฯ ผู้ปลูกฝังและถ่ายทอดวิชาภาษาไทยทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง จนผู้วิจัยได้นำมรดกทางภาษามาใช้ในการสื่อสารและขัดเกลางานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ในระดับหนึ่ง

คุณค่าแห่งวิทยานิพนธ์นี้ขอน้อมนำเพื่อเป็นเครื่องสักการบูชาแด่คุณพระศรีรัตนตรัย สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิเถร) พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) พระราชสุทธินุญามงคล (หลวงพ่อดำรง ฐิตะธัมโม) คุณแม่คร.ศิริ กรินชัย และคณะวิทยากรฯ ซึ่งเป็นธรรมอาจารย์ผู้เปิดโลกทัศน์การศึกษาทางธรรมให้แก่ผู้วิจัย นอกจากนี้ขอน้อมนำเพื่อเป็นที่ระลึกถึงคุณูปการของครูอาจารย์และบุคคลดังกล่าวมาข้างต้นหรือมิได้กล่าวนามทุกท่าน ตลอดจนผู้มีพระคุณต่อผู้วิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ฉันทันท์ ประกายสันติสุข

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหาคำวิจัย	17
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	17
ข้อสันนิษฐานการวิจัย	17
ขอบเขตของการวิจัย	18
นิยามศัพท์	18
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	21
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ	22
การสื่อสารและการโน้มน้าวใจ	22
องค์ประกอบขั้นพื้นฐานในการโน้มน้าวใจ	23
ข้อพิจารณาในการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ	24
สิ่งที่มีผลต่อการโน้มน้าวใจ	26
ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร	27
การพิจารณาผลของการโน้มน้าวใจ	29
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อและประสิทธิผลของสื่อ	33
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมะในพระพุทธศาสนา	37
จุดมุ่งเน้นของการเผยแพร่ธรรมะในพระพุทธศาสนา	37
ทฤษฎีความรู้ของพระพุทธเจ้าและวิธีการคิดอันนำไปสู่สาร	40
คุณสมบัติของผู้ส่งสารอันพึงประสงค์ตามแนวทางแห่งพุทธะ	41
เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า	43
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	50
กลุ่มตัวอย่าง	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล	52

	สารบัญ (ต่อ)	หน้า
	การทดสอบแบบสอบถาม	55
	เกณฑ์ในการให้คะแนน	57
	การนำเสนอข้อมูล	58
บทที่ 4	แนวทางในการสร้างประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแพร่ธรรมะหลักสูตร	
	การพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข	59
	ตอนที่ 1 ผู้ส่งสาร	59
	ที่มาและการริเริ่มบทบาทการเผยแพร่ธรรมะของคุณแม่ดร.สิริ กรินชัย	60
	การริเริ่มจัดสร้างหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข	62
	วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	63
	ผลที่คาดว่าจะได้รับการเข้าอบรมในหลักสูตร	63
	การเผยแพร่ธรรมะของวิทยากร	64
	การคัดเลือกและฝึกวิทยากร	65
	การปฏิบัติธรรมของบุคลากรซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกในการอบรม	66
	ตอนที่ 2 สาร	66
	การสอนเดินจงกรม	66
	การสอนนั่งสมาธิ	67
	การสอนกำหนดคิริยาบถ	68
	การบรรยายธรรมะ	69
	การสอบอารมณ์	70
	การสวดมนต์และสมาทานศีล	71
	ตอนที่ 3 สื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ธรรมะ	72
	สื่อบุคคล	73
	สื่อเฉพาะกิจ	74
	สื่อมวลชน	75
	ตอนที่ 4 ผู้รับสารหรือผู้เข้าอบรม	76
บทที่ 5	ปฏิบัติการในการสร้างประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแพร่ธรรมะหลักสูตร	
	การพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข	78
	ลงทะเบียน-เข้าห้องพัก	78
	ปฐมนิเทศน์ และแนะนำอุพุทธิกสมาคมฯ	79
	กำหนดการการอบรมตลอดหลักสูตร	84
	พิธีเปิดการอบรมปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน	85

สารบัญญ (ต่อ)	หน้า
การเดินทางกรรม	86
การนั่งสมาธิ	92
การกำหนดอิริยาบถ	96
การบรรยายธรรมะ : หัวข้อ	97
“ข้อคิดเตือนใจในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน” โดยคุณแม่ดร.ศิริ กรินชัย	101
“นิเวศน์ 5 และธรรมปิติ” โดยคุณแม่ดร.ศิริ กรินชัย	102
“อาหารของใจ” โดยคุณแม่ดร. สิริ กรินชัย	103
“ความไม่ประมาท” โดยศาสตราจารย์ นายแพทย์อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม	103
“ตอบปัญหาธรรมะ ครั้งที่ 1” โดยอาจารย์กฤษณทัตย์ โกลด์แมน	105
“ต้นคคปลายตรง” โดยคุณแม่ ดร. สิริ กรินชัย	106
“ขยายเรื่องต้นคคปลายตรง” โดยพลตำรวจตรีเริง คุปตะวาทีน	106
“รู้ทันภัย” โดย คุณแม่ดร.ศิริ กรินชัย	109
“ธรรมะจัดสรร” โดยศาสตราจารย์ ดร. ธรรมบุญ โสภารัตน์	110
“ขันธุ์ที่บริสุทธิ์” โดยคุณแม่ดร.ศิริ กรินชัย	113
“ขยายเรื่องขันธุ์ที่บริสุทธิ์” โดยอาจารย์เรณู ทัศนรงค์	114
“พระในบ้าน” โดยคุณแม่ดร.ศิริ กรินชัย	115
“ขยายเรื่องพระในบ้าน” โดยพันเอก (พิเศษ) ทองคำ ศรีโยธิน	115
“ตอบปัญหาธรรมะ ครั้งที่ 2” โดยอาจารย์กฤษณทัตย์ โกลด์แมน	121
“อรหันต์พลิกฝ่ามือ” โดยอาจารย์ วรากร ไรวา	123
“โพฆงค์ 7” โดยศาสตราจารย์ นายแพทย์อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม	125
“ลำดับญาณ” โดยคุณแม่ดร.ศิริ กรินชัย	126
“อริยทรัพย์” โดยอาจารย์เรณู ทัศนรงค์	128
“ตอบปัญหาธรรมะ ครั้งที่ 3” โดยอาจารย์เรณู ทัศนรงค์	130
“เทศน์ลำดับญาณ” โดยพระธรรมธีรราชมหามุนี(โชดก ญาณสิทธิเถร)	131
“ทางสวรรค์” โดยคุณแม่ดร.ศิริ กรินชัย	132
“ขยายเรื่องทางสวรรค์” โดยศาสตราจารย์ ดร.สงบ พรรณรักษา	133
“ตอบปัญหาธรรมะ ครั้งที่ 4” โดยนายแพทย์นินาท ชินะโชติ	136
“ทางสันติสุข” โดยคุณแม่ดร. สิริ กรินชัย	139
“ขยายเรื่องทางสันติสุข” โดยอาจารย์กฤษณทัตย์ โกลด์แมน	140
“โครงสร้างพระสัทธรรม” โดยอาจารย์นิศา เชนะกุล	144
“ของขวัญจากพระพุทธเจ้า” โดยคุณแม่ดร.ศิริ กรินชัย	145

สารบัญ (ต่อ)	หน้า
“ธรรมะผู้ครองเรือน” โดยคุณแม่คร.สิริ กรินชัย	146
สรุปเทคนิค/วิธีการสอนธรรมะของวิทยากร	147
การสอบอารมณ์	152
การสวดมนต์และแผ่เมตตาอุทิศส่วนกุศล	154
บทที่ 6 ผลการประเมินผู้เข้าอบรมในหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข	161
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติพรรณนา	161
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้เข้าอบรม	163
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อผู้ส่งสาร	170
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อสาร	178
ตอนที่ 4 ความคิดเห็นที่มีต่อสื่อ	181
ตอนที่ 5 ความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง	184
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากปากคำของผู้เข้าอบรมที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง	
ตนเอง	202
บทที่ 7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ	208
สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	208
ส่วนที่ 1 แนวทางในการสร้างประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมะ	
หลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข	208
ส่วนที่ 2 ปฏิบัติการในการสร้างประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแผ่	
ธรรมะหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข	213
ส่วนที่ 3 ผลการประเมินประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมะหลัก	
สูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข	222
ข้อจำกัดในการวิจัย	241
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต	241
รายการอ้างอิง	243
ภาคผนวก	252
ภาคผนวก 1 จดหมายขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลประกอบการวิจัย	252
ภาคผนวก 2 ประวัติพระธรรมธีรราชกุมาร (โชคก ญาณสิทธิเถร)	256
ภาคผนวก 3 ประวัติคุณแม่ คร.สิริ กรินชัย	260
ภาคผนวก 4 ประวัติวิทยากร	266
ภาคผนวก 5 ประวัติพุทธทศสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์	287
ภาคผนวก 6 คำถามสัมภาษณ์เจาะลึกคุณแม่ คร.สิริ กรินชัย	295

สารบัญ (ต่อ)	หน้า
ภาคผนวก 7 แบบสอบถามวิทยากร	305
ภาคผนวก 8 แบบสอบถามผู้เข้าอบรม	310
ภาคผนวก 9 แบบประเมินผลหลักสูตรการพัฒนาคิดให้เกิดปัญญาและสันติสุข พ.ศ. 2540	323
ภาคผนวก 10 ประมวลภาพประกอบคำบรรยายการสังเกตการณ์ แบบมีส่วนร่วม ระหว่าง วันที่ 16-23 ธันวาคม 2540	327
ภาคผนวก 11 แผ่นพับแจ้งข่าวสารการอบรมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ของ ยุวพุทธิกสมาคม ฯ พ.ศ. 2540	349
ภาคผนวก 12 แผ่นพับแจ้งข่าวสารการอบรมการปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐาน ของ ยุวพุทธิกสมาคมฯ พ.ศ 2541	353
ประวัติผู้วิจัย	357

สารบัญตาราง

	หน้า
บทที่ 5 ตารางที่ 5.1 แสดงภาพรวมของกำหนดการการบรรยายธรรมในหลักสูตรการพัฒนา จิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข	98
ตารางที่ 5.2 แสดงจำนวนร้อยละของระดับความมากน้อยในการนำเทคนิค/วิธีการ สอนธรรมะของวิทยากรส่วนมากมาใช้ในการอบรมครั้งนี้	148
ตารางที่ 5.3 แสดงจำนวนและร้อยละของความแตกต่างระหว่างการสอนธรรมะ ตามหลักสูตรการพัฒนাজิตให้เกิดปัญญาและสันติสุขในรุ่นก่อน หน้านี้และรุ่นนี้ของวิทยากรส่วนมาก	151
ตารางที่ 5.4 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับความพอใจเทคนิค/วิธีการสอน ธรรมะในครั้งใหม่ของวิทยากรส่วนมาก	151
บทที่ 6 <u>ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้เข้าอบรม</u>	163
ตารางที่ 6.1 แสดงจำนวนและร้อยละตามลักษณะทางประชากรของผู้เข้าอบรม	163
ตารางที่ 6.2 แสดงจำนวนและร้อยละของความสนใจในการแสวงหาข่าวสารทาง ธรรมะของผู้เข้าอบรม	167
ตารางที่ 6.3 แสดงจำนวนและร้อยละของความสนใจในการเข้าฝึกธรรมปฏิบัติ ของผู้เข้าอบรม	168
ตารางที่ 6.4 แสดงจำนวนและร้อยละของการเคยเข้าอบรมในหลักสูตรการพัฒนา จิตให้เกิดปัญญาและสันติสุขมาก่อน	168
ตารางที่ 6.5 แสดงจำนวนและร้อยละของที่มาของการรู้จักหลักสูตรการพัฒนাজิต ให้เกิดปัญญาและสันติสุขของผู้เข้าอบรม	169
ตารางที่ 6.6 แสดงจำนวนและร้อยละของเหตุจูงใจสำคัญ ซึ่งทำให้ผู้เข้าอบรม ตัดสินใจเข้าอบรมธรรมะในครั้งนี้	170
<u>ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อผู้สังสาร</u>	170
ตารางที่ 6.7 แสดงจำนวนและร้อยละของความศรัทธาและเชื่อถือคุณแม่ดร.สิริ กรินชัย ก่อนเข้าอบรม	170
ตารางที่ 6.8 เปรียบเทียบจุดเด่นของคุณแม่ ดร.สิริ กรินชัยซึ่งทำให้ผู้เข้าอบรม เกิดความศรัทธาและเชื่อถือก่อนและหลังการอบรม (ตอบเฉพาะผู้ที่มิ ความศรัทธาและเชื่อถือก่อนและหลังการอบรม)	171
ตารางที่ 6.9 แสดงจำนวนและร้อยละของความศรัทธาและเชื่อถือคุณแม่ดร.สิริ กรินชัย ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของผู้เข้าอบรม	172

สารบัญญัตินี้ (ต่อ)	หน้า
ตารางที่ 6.10 เปรียบเทียบความศรัทธาและเชื่อถือวิทยากรส่วนมากก่อนและหลังเข้า อบรม	173
ตารางที่ 6.11 เปรียบเทียบจุดเด่นของวิทยากรส่วนมากซึ่งทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความ ศรัทธาและเชื่อถือก่อนและหลังการอบรม (ตอบเฉพาะผู้ที่มีความ ศรัทธาและเชื่อถือวิทยากรส่วนมาก)	174
ตารางที่ 6.12 แสดงจำนวนและร้อยละของความศรัทธาและเชื่อถือวิทยากรส่วนมาก ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของผู้เข้าอบรม	175
ตารางที่ 6.13 แสดงจำนวนและร้อยละของความเพียงพอต่อจำนวนวิทยากรซึ่งมา ช่วยอบรมและดูแลการปฏิบัติธรรมของผู้เข้าอบรมในครั้งนี	176
ตารางที่ 6.14 แสดงจำนวนและร้อยละของความเพียงพอต่อการได้รับความสะดวก หรือคำแนะนำในการปฏิบัติตามกฎระเบียบจากบุคลากร/ คณะทำงาน ของสถานที่จัดอบรม	177
<u>ตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อสาร</u>	178
ตารางที่ 6.15 แสดงจำนวนร้อยละและระดับความใส่ใจ/เข้าใจธรรมะของผู้เข้าอบรม.	178
ตารางที่ 6.16 แสดงจำนวนร้อยละและระดับความถี่ของการนำเสนอเนื้อหาธรรมะ...	179
ตารางที่ 6.17 แสดงจำนวนร้อยละและระดับความน่าสนใจของเทคนิควิธีการสอน ธรรมะ	180
<u>ตอนที่ 4 ความคิดเห็นที่มีต่อสื่อ</u>	181
ตารางที่ 6.18 แสดงจำนวนและร้อยละตามลำดับความสนใจในการติดตามสื่อของ ผู้เข้าอบรม	181
ตารางที่ 6.19 แสดงจำนวนและร้อยละตามลำดับสื่อซึ่งช่วยให้ผู้เข้าอบรมสามารถ เข้าใจเนื้อหาธรรมะ	181
ตารางที่ 6.20 แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อการฉายสไลด์ มัลติวิชั่นเกี่ยวกับประวัติและเกียรติคุณของคุณแม่ ดร.สิริ กรินชัย ก่อนเริ่มการอบรม	182
ตารางที่ 6.21 แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นที่มีต่อการฉายสไลด์ มัลติวิชั่นเกี่ยวกับประวัติและการดำเนินงานของยุวพุทธิกสมาคมฯ ก่อนเริ่มการอบรม	183
<u>ตอนที่ 5 ความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง</u>	184
ตารางที่ 6.22 แสดงจำนวนร้อยละและระดับความตั้งใจ/เพียรพยายามปฏิบัติธรรม ในแต่ละวันที่เข้าอบรม	184

สารบัญญัตราสาร(ต่อ)	หน้า
ตารางที่ 6.23 แสดงจำนวนร้อยละและระดับความสามารถในการปฏิบัติตามคำสอน /กฎระเบียบ	185
ตารางที่ 6.24 แสดงจำนวนและร้อยละของการสอบอารมณ์ช่วยส่งเสริมการ ปฏิบัติธรรมของผู้เข้าอบรม	186
ตารางที่ 6.25 แสดงจำนวนและร้อยละของความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติธรรมครั้งนี้ของผู้เข้าอบรม	186
ตารางที่ 6.26 แสดงจำนวนและร้อยละของความพอใจในการปฏิบัติธรรมครั้งนี้ ของผู้เข้าอบรม	187
ตารางที่ 6.27 เปรียบเทียบจำนวนร้อยละและระดับเจตนาในการรักษาศีลหรือ งดเว้นจากอบายมุขก่อนและหลังเข้าอบรม	188
ตารางที่ 6.28 เปรียบเทียบจำนวนร้อยละ และระดับของธรรมะที่เกิดในจิตใจก่อน และหลังเข้าอบรม	193
ตารางที่ 6.29 เปรียบเทียบจำนวนร้อยละและระดับของความกตัญญูรู้คุณต่อพ่อ แม่หรือผู้มีพระคุณ	196
ตารางที่ 6.30 แสดงจำนวนร้อยละและระดับของความคิดว่าเมื่อเสร็จสิ้นการอบรม จะนำหลักธรรมซึ่งได้จากการปฏิบัติในครั้งนี้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน...	198
ตารางที่ 6.31 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอบรม (คำตอบ เฉพาะผู้มีข้อเสนอแนะ)	199
บทที่ 7 ตารางที่ 7.1 สรุปคำกล่าวแสดงความรู้สึกของผู้เข้าอบรมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ตนเองหลังจากเข้าอบรมครบ 7 วัน	237